

**केंद्र पुरस्कृत प्राथमिक कृषी पतपुरवठा
सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण योजनेस
मान्यता देणेबाबत.**

**महाराष्ट्र शासन
सहकार पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- बैठक-०७२२/ प्र.क्र.११२/१८-स
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक :- ०७ ऑक्टोबर, २०२२**

प्रस्तावना:-

राज्यातील शेतकऱ्यांना शेती कर्ज पुरवठा करण्यात त्रिस्तरीय सहकारी पतपुरवठा संरचनेची महत्वाची भूमिका आहे. यामध्ये राज्य स्तरावर महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, जिल्हा स्तरावर जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका व गाव पातळीवर प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचा समावेश होतो. दिनांक ३१/०३/२०२१ अखेर राज्यात एकूण ३१ जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका व २०,९८६ प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्था कार्यरत आहेत.

सन २०२१-२२ या आर्थिक वर्षात राज्यातील ५४.०४ लाख शेतकऱ्यांना रु.४८,९०८ कोटी पीक कर्ज पुरवठा करण्यात आला आहे. यापैकी २९.७९ लाख शेतकऱ्यांना रु. १८,४१७ कोटी पीक कर्ज पुरवठा प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांमार्फत करण्यात आला आहे. यावरून अद्यापही राज्यातील पीक कर्ज घेणाऱ्या एकूण शेतकऱ्यांपैकी सुमारे ६०% शेतकरी त्यांच्या शेतीविषयक कर्जासाठी प्राथमिक कृषी पत पुरवठा सहकारी संस्थांवर अवलंबून असल्याचे स्पष्ट होते.

प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांमध्ये प्रामुख्याने शेतकरी व ग्रामीण कारागीर यांचा सहभाग असून सभासदांमध्ये बचत व परस्पर मदतीला चालना देणे, त्यांच्या कर्जविषयक गरजांची पूर्तता करणे, पतपुरवठ्याशी संलग्न अशा निविष्टा पुरवठा, शेतमालाची साठवणूक आणि विपणन सुविधा पुरविणे हा या संस्थांचा प्रमुख उद्देश आहे. या संस्थांमार्फत त्यांच्या सभासदांना संगणकीय तंत्रज्ञानाच्या आधारे विविध प्रकारच्या सेवा पुरवून या संस्थांना सक्षम व्यवसायिक उपक्रम बनविण्याची आवश्यकता निर्माण झाली आहे. ही बाब विचारात घेऊन देशातील प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांना “आत्मनिर्भर भारत” अभियानच्या धर्तीवर स्वावलंबी बनविण्यासाठी केंद्र शासनाने दिनांक २९ जून, २०२२ रोजी “केंद्र पुरस्कृत प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण” या योजनेस मान्यता दिली आहे. सदर योजना सन २०२२-२३ ते २०२६-२७ या पाच वर्षात राबवावयाची असून योजनेची अंमलबजावणी नाबार्ड मार्फत करण्यात येणार आहे. या योजनेंतर्गत देशातील सुमारे ६३,००० प्राथमिक कृषी पत पुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण करण्याचा महत्वाकांक्षी प्रकल्प राबविण्यात येणार आहे. या योजनेंतर्गत राज्यातील सुमारे १२,००० प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण

करणे प्रस्तावीत आहे. त्यानुषंगाने सदर केंद्रपुरस्कृत योजनेमध्ये राज्याचा सहभाग असणे आवश्यक असल्याने या योजनेस मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

केंद्र पुरस्कृत प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सहकारी संस्थांचे संगणकीकरण या नविन योजनेची राज्यात अंमलबजावणी करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

सदर योजना सन २०२२-२३ ते सन २०२६-२७ या कालावधीमध्ये राबविण्यात येणार आहे.

निधी वितरण:-

सदर योजनेंतर्गत राज्याची हिश्याची रु. १५३.२५ कोटी इतकी रक्कम सन २०२२-२३ ते सन २०२४-२५ या तीन वर्षात उपलब्ध करण्यात येईल व त्यापैकी सन २०२२-२३ या वर्षात रु. ५१.०८ कोटी उपलब्ध करण्यात येतील.

निधी वितरणाचे आदेश स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

अंमलबजावणी :-

सदर योजनेची अंमलबजावणी नाबार्ड मार्फत करण्यात येणार असल्याने राज्यामधील योजनेची अंमलबजावणी व संनियंत्रण करण्यासाठी सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णयाची अंमलबजावणी करण्यासाठी क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना अधिक मार्गदर्शक सूचना देण्याची आवश्यकता असल्यास त्याबाबत सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी त्यांच्या स्तरावरून परिपत्रकान्वये मार्गदर्शक सूचना निर्गमित कराव्यात.

सदरचा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. अनौस क्र.४६६/२०२२/व्यय-२, दिनांक २३.९.२०२२ अन्वये मिळालेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२२१००७१८०९४५७८०२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकीत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(अनूप कुमार)

अपर मुख्य सचिव (सहकार व पणन)

महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई-३२

२. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव
४. मा. राज्यमंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव.
५. मा. विधानसभा सदस्य / विधान परिषद सदस्य (सर्व)
६. मा. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव.
७. मा. अपर मुख्य सचिव(सहकार व पणन), सहकार पणन व वस्त्रोद्योग विभाग.
८. मा. अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग.
९. मा. प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग.
१०. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
११. मुख्य महाप्रबंधक, राष्ट्रीय कृषी ग्रामीण विकास बँक, ५४ वेलस्ली रोड, शिवाजीनगर, पुणे-५
१३. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि., मुंबई
१४. जिल्हाधिकारी (मुंबई शहर व उपनगरे वगळून)
१५. जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था (मुंबई शहर व उपनगरे वगळून)
१६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक (मुंबई जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक वगळून)
१७. निवड नस्ती.